

**Kompetence pro demokratickou kulturu
pro pedagogy**

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

**MS
MT**
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Obsah

Kompetence pro demokratickou kulturu.....	1
pro pedagogy.....	1
1 Vzdělávací program a jeho pojetí.....	4
1.1 Základní údaje	4
1.2 Anotace programu.....	5
1.3 Cíle programu	5
1.4 Klíčové kompetence a konkrétní způsob jejich rozvoje v programu.....	5
1.5 Forma	6
1.6 Hodinová dotace	7
1.7 Předpokládaný počet účastníků a upřesnění cílové skupiny.....	7
1.8 Metody a způsoby realizace	7
1.9 Obsah – přehled tematických bloků a podrobný přehled témat programu a jejich anotace včetně dílčí hodinové dotace	7
1.10 Materiální a technické zabezpečení.....	9
1.11 Plánované místo konání	9
1.12 Způsob vyhodnocení realizace programu v období po ukončení projektu.....	9
1.13 Kalkulace předpokládaných nákladů na realizaci programu po ukončení projektu	9
1.14 Odkazy, na kterých je program zveřejněn k volnému využití.....	10
2 Podrobně rozpracovaný obsah programu.....	11
2.1 Tematický blok č. 1 Dopolední program (1. den) úvod do tématu – 4 h	11
2.2 Tematický blok č. 2 Odpolední program (1. den) kompetence pro demokratickou kulturu – 4 h	13
2.3 Tematický blok č. 3 Dopolední program (2. den) konkrétní nástroje občanského vzdělávání – 4 h.....	15
2.4 Tematický blok č. 4 Odpolední program (2. den) reflexe a využití poznatků – 4 h	17
3 Metodická část	20
3.1 Metodický blok č. 1 Dopolední program (1. den) úvod do tématu – 4 h.....	20
3.2 Metodický blok č. 2 Odpolední program (1. den) kompetence pro demokratickou kulturu – 4 h	22
3.3 Metodický blok č. 3 Dopolední program (2. den) konkrétní nástroje občanského vzdělávání – 4 h.....	24
3.4 Metodický blok č. 4 Odpolední program (2. den) reflexe a využití poznatků – 4 h	26
4 Příloha č. 1 – Soubor materiálů pro realizaci programu.....	31
5 Příloha č. 2 – Soubor metodických materiálů	32
6 Příloha č. 3 – Závěrečná zpráva o ověření programu v praxi	37
7 Příloha č. 4 - Odborné a didaktické posudky programu	37
8 Příloha č. 5 - Doklad o provedení nabídky ke zveřejnění programu	41

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

1 Vzdělávací program a jeho pojetí

1.1 Základní údaje

Výzva	Budování kapacit pro rozvoj škol II
Název a reg. číslo projektu	Demokracie zážitkem; CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_32/0008093
Název programu	Kompetence pro demokratickou kulturu pro pedagogy
Název vzdělávací instituce	CEDU – Centrum pro demokratické učení, o.p.s.
Adresa vzdělávací instituce a webová stránka	U Železné lávky 557/6, 118 00, Praha 1 http://www.skolaprodemokracii.cz/
Kontaktní osoba	Helena Brožková, helena.brozkova@cedu.cz
Datum vzniku finální verze programu	20. 12. 2019
Číslo povinně volitelné aktivity výzvy	Aktivita č. 7 – Kompetence pro demokratickou kulturu
Forma programu	Seminář pro pedagogy mimo školu
Cílová skupina	Pedagogičtí pracovníci
Délka programu	2 x 8h
Zaměření programu (tematická oblast, obor apod.)	Podpora demokratických hodnot, prevence extremismu, respekt ke kulturním odlišnostem, prevence xenofobie a dalších negativních jevů ve společnosti.
Tvůrci programu	Mgr. Petr Bureš, Mgr. Terezie Vávrová, Ing. Helena Brožková
Odborný garant programu	Mgr. Tomáš Hazlbauer
Odborní posuzovatelé	Mgr. Ondřej Horák, Mgr. Sára Prchalová
Specifický program pro žáky se SVP (ano x ne)	ne

1.2 Anotace programu

Seminář je určen pro pedagogy, kterým chybí zkušenosti s rozvíjením kompetencí pro demokratickou kulturu ve škole, kteří nemají dostatečnou metodickou a didaktickou oporu ve výuce občanských kompetencí a nevědí, jak ve školním prostředí vytvářet kulturu podporující aktivní participaci žáků.

V programu pro pedagogy se proto seznámí se zásadami a principy občanského vzdělávání (rámec daný Ústavou ČR a Listinou základních práv a svobod, Beutelsbašský konsensus a naučí se je přirozeně implementovat do své výuky.

První den je zaměřen především na seznámení se s modelem kompetencí pro demokratickou kulturu. Dále na reflexi vlastní práce v oblasti kompetencí pro demokratickou kulturu (posilování občanských kompetencí u žáků), sdílení s ostatními pedagogy, analýzu situace ve školách a identifikaci příležitostí, skrze něž je možné rozvíjet občanské kompetence žáků.

Druhý den je zaměřen na práci s přístupy a metodami občanského vzdělávání, jak rozvíjet občanské kompetence a jak vytvářet ze školy prostředí otevřené jejich aktivní participaci.

1.3 Cíle programu

- Účastníci programu zreflektují svou dosavadní pedagogickou praxi v oblasti kompetencí pro demokratickou kulturu.
- Účastníci programu identifikují příležitosti, při nichž mohou u žáků rozvíjet občanské kompetence.
- Účastníci programu získají metodickou a didaktickou oporu, jak u žáků rozvíjet občanské kompetence a vytvářet ze školy prostředí otevřené jejich aktivní participaci.

1.4 Klíčové kompetence a konkrétní způsob jejich rozvoje v programu

Kompetence k učení

- Kompetence: samostatně pozoruje a experimentuje, získané výsledky porovnává, kriticky posuzuje a vyvozuje z nich závěry pro využití v budoucnosti, rozvíjí praktické využití poznatků ze semináře a jejich aplikace do života školy (aktivita Akční plán).
- Kompetenci: kriticky zhodnotí výsledky svého učení a diskutuje o nich, dobře rozvíjejí všechna použitá zhodnocení probíhajícího procesu na závěr prvního dne i celého semináře, přiměřeně též reflexe po jednotlivých aktivitách.

Kompetence k řešení problémů

- Kompetence promyslí a naplánuje způsob řešení problémů a využívá k tomu vlastního úsudku a zkušeností se projevuje ideálně v kooperační aktivitě Stavba věže. Po všech prožitkových aktivitách je zároveň s účastníky vedena reflexe, která jim umožňuje naplnit potenciál kompetence: využívá získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení a osvědčené postupy aplikuje při řešení obdobných nebo nových problémových situací.
- Zároveň veškeré zaměření na občanské vzdělávání směřuje k naplnění kompetence: uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí v rozsahu celé společnosti.

Kompetence komunikativní

- V rámci celého programu jsou pedagogové nuceni formulovat a vyjadřovat své myšlenky a názory, stejně jako naslouchat promluvám druhých lidí, vhodně na ně reagovat, účinně se zapojovat do diskuse, obhajovat svůj názor a vhodně argumentovat. Nejvíce jsou tyto kompetence akcentovány v aktivitách Kompetence pro demokratickou kulturu, Ratburger, Základní parametry ŽP, Stav OV na školách, Názorová přímka.
- Zároveň pedagogové využívají v průběhu celého semináře své komunikativní dovednosti k vytváření vztahů potřebných ke kvalitní spolupráci s ostatními lidmi. V úvodu programu jsou záměrně uvedeny aktivity, které jsou zaměřeny na seznámení a vzájemné naladění a dále pak při aktivitách Kompetence pro demokratickou kulturu, Ratburger, Základní parametry ŽP, Stav OV na školách.

Kompetence sociální a personální

- Kompetence: účinně spolupracuje ve skupině – se projevuje při na kooperativních úkolech, které nevyřeší jedinec sám, ale musí se na řešení podílet celá skupina (Skupinové žonglování, Stavba věže). Při reflexích také často zaznívá, že příště budou lépe spolupracovat. Zde je nutné rozklíčovat, co si konkrétně pod tímto slovem představují a jak konkrétně vypadá chování, které vede ke spolupráci.
- Kompetence: na základě poznání nebo přijetí nové role v pracovní činnosti pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce – toto je jeden z hlavních cílů kooperativních a prožitkových aktivit (zde nejvíce akcentováno v aktivitě Stavba věže).
- Přispívá k diskusi v malé skupině, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu – opět výborně naplňují kooperační aktivity a diskuze v malých skupinách.

Kompetence občanská

- Rozvíjení občanských kompetencí je v podstatě hlavním tématem většiny aktivit, a podstatným prvkem všech diskuzí, lektor dbá na dodržování respektujícího prostředí při všech aktivitách a diskuzích, čímž je naplněna kompetence: respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, je schopen cítit se do situací ostatních lidí a věříme, že svým chováním bude příkladem i pro chování pedagogů ve výuce.
- Kompetence: chápe základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy, je si vědom svých práv a povinností, je zprostředkována tématem Koncepty OV.

Kompetence pracovní

- Již účastí na semináři účastníci dokládají touhu po rozvíjení kompetence: přistupuje k výsledkům pracovní činnosti nejen z hlediska kvality, funkčnosti, hospodárnosti a společenského významu, ale i z hlediska ochrany kulturních a společenských hodnot, tato kompetence je u nich nabitými vědomostmi dále rozvíjena tak, aby ji mohli předávat žákům.

1.5 Forma

Prezenční

- Prezentace
- Interaktivní přednáška
- Individuální brainstorming, skupinový brainstorming

- Sdílení
- Skupinová práce
- Experimentování
- Samostatná práce
- Reflexe
- Diskuse
- Práce s rolemi

1.6 Hodinová dotace

16 vyučovacích hodin (720 minut), rozděleno na 2x 8h ve dvou dnech.

1.7 Předpokládaný počet účastníků a upřesnění cílové skupiny

Vzdělávací program je určen skupině o velikosti do 20 osob.

Kurz bude nabízen především vedoucím pracovníkům a učitelům občanské výchovy či metodikům prevence, asistentům pedagoga či jiným osobám v částečně vedoucích pozicích (vedoucí předmětové komise, školní koordinátor specifické oblasti, vedoucí družiny...).

1.8 Metody a způsoby realizace

Tento vzdělávací program využívá zejména aktivizační výukové metody – diskusní metody, didaktické hry a aktivity. Těžištěm jsou kooperativní a skupinové metody. Po prožitkových aktivitách je kladen důraz na provedení reflexe po aktivitě. Vycházíme z metody zážitkové pedagogiky, konkrétně Kolbova cyklu učení, který probíhá v následujících krocích -> akce (zážitek, zkušenost) -> zhodnocení (Co jsme dělali dobře? Co se nedařilo?) -> Plán pro příště? (Jak budeme postupovat příště?) -> další akce. (Klíčení: příběh a řemeslo. Ed. Zuzana Andresová. Praha: Prázdninová škola Lipnice, 2013, 116 s. ISBN 978-80-905502-1-6.)

1.9 Obsah – přehled tematických bloků a podrobný přehled témat programu a jejich anotace včetně dílčí hodinové dotace

Tematický blok č. 1 – Dopolední program (1. den) úvod do tématu, 4 h

Seznámí s tématem semináře, lektory, naladění na seminář, reflexe stavu občanského vzdělávání (dále jen OV) na školách jednotlivých účastníků a též reflexe a sdílení jejich vlastních postojů s ohledem na téma semináře.

Téma č. 1 Představení a naladění – 0,5 h

Představení lektora, účastníků, tématu semináře a naladění na téma i na sebe navzájem.

Téma č. 2 Demokracie ve škole – 1 h

Pojmenování a sdílení, co pro jednotlivé účastníky znamená slovní spojení demokracie ve škole

Téma č. 3 Stav OV na školách – 2,5 h

Pojmenování a sdílení, jakou mají jednotliví účastníci představu o realizaci občanského vzdělávání na školách a jak se jim daří jeho realizace.

Tematický blok č. 2 – Odpolední program (1. den) - kompetence pro demokratickou kulturu, 4 h

Prostřednictvím prožitkové aktivity se účastníci seznámí s možnostmi realizace občanského vzdělávání. Dále jim bude představen model kompetencí pro demokratickou kulturu a ponechán prostor na zamyšlení nad konkrétní aplikací.

Téma č. 1 Demokratické rozhodování ve skupině – 1,75

Prostřednictvím prožitkové aktivity se účastníci seznámí s možnostmi demokratického rozhodování ve skupině.

Téma č. 2 Kompetence pro demokratickou kulturu – 1,75 h

Účastníci se seznámí s modelem kompetencí pro demokratickou kulturu a zamyslí se nad konkrétní aplikací jednotlivých jeho položek.

Téma č. 3 Reflexe dne – 0,5 h

Účastníci zreflektují nejdůležitější poznatky z celého dne.

Tematický blok č. 3 – Dopolední program (2. den) konkrétní nástroje občanského vzdělávání, 4 h

Na příkladu konkrétní aplikace občanského vzdělávání ve škole se účastníci seznámí s praktickými možnostmi rozvíjení kompetencí pro demokratickou kulturu.

Téma č. 1 Naladění účastníků – 0,5 h

Účastníci se prostřednictvím ohlédnutí za včerejším dnem a prožitkovou aktivitou naladí na praktickou aplikaci občanského vzdělávání.

Téma č. 2 Další koncepty OV – 0,75 h

Účastníci se seznámí s dalšími východisky pro praktickou aplikaci občanského vzdělávání

Téma č. 3 Konkrétní nástroje OV – 2,75 h

Účastníci se seznámí s konkrétním nástrojem občanského vzdělávání a na příkladu žákovského parlamentu budou komplexně pracovat na konceptu konkrétní aplikace OV na úrovni školy.

Tematický blok č. 4 – Odpolední program (2. den) reflexe a využití poznatků, 4 h

Závěrečný blok programu, umožňující účastníkům především reflektovat nabyté poznatky a stanovit si plán jejich využití ve vlastní pedagogické praxi.

Téma č. 1 Stavba věže – 1 h

Skupinová prožitková aktivita zaměřená na řešení problému, uvedená jako prostředek k uvědomění si rolí a odpovědnosti v týmu a zároveň jako ukázka fungování principů zážitkové pedagogiky.

Téma č. 2 Systematizace OV ve škole – 1 h

Reflexe a sdílení ukotvení občanského vzdělávání ve strategických dokumentech školy.

Téma č. 3 Implementace OV ve škole – 1,5 h

Nastavení konkrétních kroků implementace OV ve škole a identifikace předpokladů, které je třeba naplnit.

Téma č. 4 Reflexe semináře – 0,5 h

Reflexe nejdůležitějších poznatků z celého dne i celého semináře.

1.10 Materiální a technické zabezpečení

Školící místnost, flip chart, fixy, barevné papíry, žonglovací nebo jiné měkké míčky, data projektor s připraveným videem, vytištěné přílohy, 9 dřevěných hranolů, kotouč s karabinou a 12-ti provázky na stavbu věže, namnožené pracovní listy pro účastníky.

Materiály pro účastníky je vhodné mít připravené i v elektronické podobě.

1.11 Plánované místo konání

Kurz se bude konat na neutrální půdě ubytovacího zařízení, které bude v dostupné vzdálenosti od většiny přihlášených a bude splňovat základní podmínky: klid a soukromí, flip chart, projektor, místa k sezení v kruhu, atd.

1.12 Způsob vyhodnocení realizace programu v období po ukončení projektu

Evaluační dotazník s kombinací otevřených a uzavřených otázek.

1.13 Kalkulace předpokládaných nákladů na realizaci programu po ukončení projektu

Počet realizátorů/lektorů:

Položka	Předpokládané náklady
---------	-----------------------

Celkové náklady na realizátory/lektory		16 000 Kč
z toho	<i>Hodinová odměna pro 1 realizátora/ lektora včetně odvodů</i>	500 Kč
	<i>Ubytování realizátorů/lektorů</i>	0 Kč
	<i>Stravování a doprava realizátorů/lektorů</i>	Dle vzdálenosti
Náklady na zajištění prostor		10 000 Kč
Ubytování, stravování a doprava účastníků (kalkulováno na 15 osob)		9 000 Kč
z toho	<i>Doprava účastníků</i>	0 Kč
	<i>Stravování a ubytování účastníků</i>	9 000 Kč
Náklady na učební texty		1000 Kč
z toho	<i>Příprava, překlad, autorská práva apod.</i>	0 Kč
	<i>Rozmnožení textů – počet stran: 20 s/os</i>	1000 Kč
Režijní náklady		9000 Kč
z toho	<i>Stravné a doprava organizátorů</i>	0 Kč
	<i>Ubytování organizátorů</i>	0 Kč
	<i>Poštovné, telefony</i>	0 Kč
	<i>Doprava a pronájem techniky</i>	1 500 Kč
	<i>Propagace</i>	0 Kč
	<i>Ostatní náklady (flipchartový papír, fixy, pomůcky)</i>	2 500 Kč
	<i>Odměna organizátorům</i>	5 000 Kč
Náklady celkem		45 000 Kč
Poplatek za 1 účastníka	Při počtu 15 účastníků	3 000 Kč

1.14 Odkazy, na kterých je program zveřejněn k volnému využití

www.rvp.cz

<http://www.skolaprodemokracii.cz/metodicka-podpora/demokracie-zazitkem.html>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

2 Podrobně rozpracovaný obsah programu

2.1 Tematický blok č. 1 Dopolnední program (1. den) úvod do tématu – 4 h

2.1.1 Téma č. 1 Představení a naladění – 0,5 h

1. Představení - 0,25 h

Forma a bližší popis realizace

Představení lektora, účastníků, tématu semináře.

Metody

Skupinová diskuze.

Pomůcky

Jmenovky, flip chart, fixy.

Podrobně rozpracovaný obsah

Lektor účastníkům představí sebe, téma a obsah semináře a dá prostor účastníkům k jejich představení (jméno, škola, ze které přicházím).

2. Místo vedle mě - 0,25 h

Forma a bližší popis realizace

Skupinové naladění na téma i na sebe navzájem.

Metody

Didaktická hra.

Pomůcky

Židle v kruhu.

Podrobně rozpracovaný obsah

Jeden člověk stojí uprostřed kruhu, ostatní sedí na židlích v kruhu okolo. Člověk uprostřed vyvolává osobu, která řekne dvě jména, koho by chtěla mít za sousedy. Až se účastníci vystřídají, položí lektor otázku: „Proč jsme to dělali, jak to podle vás souvisí s demokracií ve škole?“ (odkazujeme k metodám prožitkové výchovy a vzájemných vztahů, hrajeme s respektem k druhému).

2.1.2 Téma č. 2 Demokracie ve škole – 1 h

1. Názorová přímka 1 h

Forma a bližší popis realizace

Pojmenování a sdílení, co pro jednotlivé účastníky znamená slovní spojení demokracie ve škole.

Metody

Skupinová diskuze.

Pomůcky

Červený a modrý papír vylepený na stěnách místnosti, papírová lepicí páska, papíry, fixy, flip chart.

Podrobně rozpracovaný obsah

Účastníci se stoupají na zem na pomyslné škále studené x horké, symbolizované červeným a modrým papírem vylepeným na protilehlých stranách místnosti v odpovědi na otázku: Jaké je to s demokracií v ČR? Poté ještě na otázku: Jaké je to podle vás s demokracií ve vaší škole? Pokaždé otázce následuje společná reflexe – proč jste si stoupli tak, jak stojíte?

Poté účastníci individuálně napíší odpověď na otázku: „Co pro každého z vás znamená „demokracie ve škole“, pak ve dvojicích diskutují, k čemu dospěli, pak se spojí ve čtveřicích a sdílejí svoje poznatky a na závěr vyberou to nejzajímavější, k čemu ve čtveřici došli a svoje nejzásadnější poznatky sdílí s celou skupinou.

2.1.3 Téma č. 3 Stav OV na školách – 2,5 h

1. Stav OV na jednotlivých školách – 2,5 h

Forma a bližší popis realizace

Analýza stavu OV na jednotlivých školách. Pojmenování a sdílení, jakou mají jednotliví účastníci představu o realizaci občanského vzdělávání na školách a jak se jim jeho realizace daří.

Metody

Skupinová diskuze.

Pomůcky

Papíry, fixy, flip chart

Podrobně rozpracovaný obsah

V menších skupinách si účastníci postupně písemně vypracují odpovědi na následující otázky:

Co je OV?

Máte představu, jestli, případně jakým způsobem, něco z výše uvedeného ve škole děláte?

Jak poznáme, že je to OV?

Jak to máte zapracováno ve výuce?

Jak ve strategických plánech školy?

Jak máte OV ukotvené ve vizi školy?

Představení výstupů ze skupin: Sdílení zkušeností, k čemu kdo došel, lektor zapisuje na flipy dle jednotlivých otázek

2.2 Tematický blok č. 2 Odpolední program (1. den) kompetence pro demokratickou kulturu – 4 h

2.2.1 Téma č. 1 Demokratické rozhodování ve skupině – 1,75

1. Ratburger 1 h

Forma a bližší popis realizace

Prostřednictvím prožitkové aktivity se účastníci seznámí s možnostmi demokratického rozhodování ve skupině.

Metody

Zážitková pedagogika, skupinová diskuze, výklad.

Pomůcky

Příloha č. 1 Ratburger, fixy, flip chart, Příloha č. 2, projektor.

Podrobně rozpracovaný obsah

Před příchodem účastníků je na projektoru promítnut Ratburger (viz příloha č. 1 Ratburger) – a lektor předkládá úkol, že si již nyní musíme vybrat, co bude dnes k večeři?

1. Lektor požádá o dobrovolníka.
2. Lektor spolu s dobrovolníkem vyberou jednu ze tří možností, co budou mít všichni žáci dneska k večeři.
3. Lektor se zeptá: „Bylo to rozhodnutí demokratické?“ Účastníci řeknou, že nebylo. Zeptejte se, z jakého důvodu? (Neměli možnost se rozhodnout, ani vyjádřit k návrhům. Nikdo se neptal na jejich názor.)
4. Požádejte účastníky, aby se jako skupina dohodli na tom, co budou mít k večeři lektor a dobrovolník, kteří hlasovali o nich v prvním kole. Uvedte, že skupina má 5 minut na to, aby se rozhodla, a jeden z nich poté sdělí lektorovi a dobrovolníkovi, co oni budou mít k večeři. Účastníci pravděpodobně rozhodnou hlasováním. Bylo to demokratické? (Nebylo, protože někdo hlasoval o mně beze mě.)
5. Kam směřujeme, je zjištění, že opravdu demokratický proces je to tehdy, když všichni, koho se rozhodnutí týká, se k němu mohou vyjádřit.
6. Dále je vhodné, když dotčení lidé mají možnost zpochybnit/přidat/nastolit paletu volených možností a zpochybnit/změnit/nastavit způsob, jakým se o nich rozhoduje.
7. Výsledná teze: DEMOKRACIE NENÍ ROVNA HLASOVÁNÍ.

Na závěr s účastníky vedeme diskuzi o jimi preferovaných způsobech rozhodování a vhodných způsobech rozhodování ve skupině (viz metodická část a Příloha č. 2)

2. Co je občanské vzdělávání? 0,75 h

Forma a bližší popis realizace

V návaznosti na předchozí aktivitu pojmenujeme možnosti občanského vzdělávání a využívané metody.

Metody

Interaktivní přednáška, skupinový brainstorming, skupinová diskuze.

Pomůcky

Flip chart, fixy.

Podrobně rozpracovaný obsah

Na předchozí aktivitě Ratburger si pojmenujeme základní principy zážitkové pedagogiky (aktivita + ohlédnutí + reflexe) a zároveň si na konkrétní aktivitě ukážeme, kdy se jedná jen o aktivitu a kdy se jedná o občanské vzdělávání. Pokusíme se společně pojmenovat, proč jsme tuto aktivitu dělali a které atributy z ní dělají nástroj občanského vzdělávání (především OV cíl + reflexe - podrobněji viz metodická část).

2.2.2 Téma č. 2 Kompetence pro demokratickou kulturu – 1,75 h

1. Kompetence pro demokratickou kulturu 1,75 h

Forma a bližší popis realizace

Účastníci se seznámí s modelem kompetencí pro demokratickou kulturu a zamyslí se nad konkrétní aplikací jednotlivých jeho položek.

Metody

Interaktivní výklad, skupinový brainstorming, skupinová diskuze.

Pomůcky

Příloha č. 3, fixy, flip chart, projektor.

Podrobně rozpracovaný obsah

Lektor představí vizuální model kompetencí pro demokratickou kulturu a účastníci ve skupinách rozpracovávají jednotlivé části (hodnoty, postoje, znalosti, dovednosti) a vytvářejí konkrétní příklady, jak kterou položku ve své škole realizují. Po dokončení skupinové práce probíhá společná diskuse nad vypracovanými bloky (lektor zapisuje na flip).

2.2.3 Téma č. 3 Reflexe dne – 0,5 h

1. Reflexe dne – 0,5 h

Forma a bližší popis realizace

Účastníci zreflektují ve skupině nejdůležitější poznatky z celého dne.

Metody

Skupinová diskuze.

Pomůcky

Fixy, flip chart

Podrobně rozpracovaný obsah

Na flip. papír nakreslíme trojúhelník. K vrcholům trojúhelníku napíšeme označení „To, My, Já“.

To = vyjádření k programu

My = vyjádření k naší skupině

Já = vyjádření k vlastní osobě

Účastníci se postupně jednotlivě vyjadřují svými slovy ke všem vrcholů trojúhelníku.

2.3 Tematický blok č. 3 Dopolední program (2. den) konkrétní nástroje občanského vzdělávání – 4 h

2.3.1 Téma č. 1 Naladění účastníků – 0,5 h

1. Ohlédnutí za včerejším dnem 0,25 h

Forma a bližší popis realizace

Účastníci se prostřednictvím ohlédnutí za včerejším dnem naladí na praktickou aplikaci občanského vzdělávání.

Metody

Skupinové sdílení.

Pomůcky

Nejsou.

Podrobně rozpracovaný obsah

Lektor se na úvod zeptá, zdali chce někdo říct nějakou myšlenku, dojem, fantazii k včerejšímu dni?

Poté účastníky vyzve, aby na škále 0–100 procent (0 = nejméně, palec směřuje dolů; 100 = nejvíce, palec směřuje nahoru) ukázali na palci u ruky, jakou mají momentálně náladu. Lektor účastníky vyzve, aby svoji volbu okomentovali (z jakého důvodu zvolili toho hodnocení).

2. Zveleb místnost 0,25 h

Forma a bližší popis realizace

Účastníci se prostřednictvím prožitkové aktivity naladí na praktickou aplikaci občanského vzdělávání.

Metody

Didaktická hra.

Pomůcky

Příloha č. 4

Podrobně rozpracovaný obsah

Lektor účastníky vyzve, aby si vzali každý jeden lísteček se svým úkolem a bez mluvení svůj úkol udělal. Po aktivitě reflektuje, jak k úkolu kdo přistoupil, když si myslel, že nikdo neví, co má za úkol.

2.3.2 Téma č. 2 Další koncepty OV – 0,75 h

1. Koncepty OV 0,75 h

Forma a bližší popis realizace

Účastníci se seznámí s dalšími východisky pro praktickou aplikaci občanského vzdělávání.

Metody

Interaktivní výklad.

Pomůcky

Dataprojektor, flip, fixy.

Podrobně rozpracovaný obsah

Podrobněji pronikneme do konceptů OV na úrovni hodnot - rámec nám zajišťuje Ústava ČR a Listina základních práv a svobod, Beutelsbašský konsensus – lektor představí účastníkům dokumenty a společně s účastníky je projde.

2.3.3 Téma č. 3 Konkrétní nástroje OV – 2,75 h

1. Video 1,5 h

Forma a bližší popis realizace

Účastníci se seznámí s konkrétním nástrojem občanského vzdělávání na příkladu žakovského parlamentu.

Metody

Interaktivní výklad, skupinová diskuze.

Pomůcky

Dataprojektor, video, flip chart, fixy, příloha č. 3.

Podrobně rozpracovaný obsah

Lektor účastníkům umožní shlédnout video Čápata. Zároveň jim předem zadá úkol: Sledujte, co se žáci v žákovském parlamentu učí. Po videu lektor vede skupinový brainstorming odpovědí na předchozí otázku a výsledky zapisuje na flip chart.

Po ukončení brainstormingu promítne lektor opět kompetenční model Kompetencí pro demokratickou kulturu a s účastníky společně porovná, co z jejich odpovědí najdeme v modelu.

2. Základní parametry žákovského parlamentu 1,5 h

Forma a bližší popis realizace

Na příkladu žákovského parlamentu budou účastníci komplexně pracovat na konceptu konkrétní aplikace OV na úrovni školy.

Metody

Skupinový brainstorming, individuální brainstorming, interaktivní výklad.

Pomůcky

Flip chart, fixy.

Podrobně rozpracovaný obsah

Lektor účastníky rozdělí do 3 skupin, z nichž každá dostane jinou otázku ohledně představ ideálního fungování žákovského parlamentu, konkrétně:

KDO by měl být součástí žákovského parlamentu?

KDY by se měl žákovský parlament scházet a na jak dlouho?

KDE by se měl žákovský parlament scházet?

Odpovědi skupiny zpracují metodou kořenů a kmenů (tj. nejprve ve skupině každý odpoví na otázku a jeden ve skupině se stává zapisovatelem a odpovědi zapíše, zapisovatel se dále stává kmenem/zapisovatelem, ostatní se stávají kořeny/sháněči informací, kteří chodí po prostoru a ptají se na svou otázku ostatních a odpovědi přináší zapisovateli, který je přidává do své databáze odpovědí)

Po zjištění maximálního počtu odpovědí proběhne sdílení výsledků a jejich zapsání/vyhodnocení na flip chart ve výše zmíněných kategoriích: KDO, KDY, KDE

Následuje interaktivní výklad: Co je smyslem ŽP? a Jak toho dosáhnout? (viz metodická část)

2.4 Tematický blok č. 4 Odpolední program (2. den) reflexe a využití poznatků – 4 h

2.4.1 Téma č. 1 Stavba věže – 1 h

1. Stavba věže 1 h

Forma a bližší popis realizace

Skupinová prožitková aktivita zaměřená na řešení problému, uvedená jako prostředek k uvědomění si rolí a odpovědnosti v týmu a zároveň jako ukázka fungování principů zážitkové pedagogiky.

Metody

Didaktická hra vytvořená s ohledem na principy zážitkové pedagogiky.

Pomůcky

9 dřevěných hranolů se zářezem, kotouč s karabinou a kladkou, která je ve velikosti kompatibilní se zářezy v hranolech a 12 párů provázků, připevněných ke karabině.

Podrobně rozpracovaný obsah

Lektor zadá účastníkům úkol, postavit co nejvyšší věž z hranolů za podmínky, že se jich nijak nedotknou. K jejich manipulaci mohou použít kladku s provázkem. Každý účastník drží 1-2 provázky a společně se snaží hrazdou na kotouči vyzvednout všechny části věže na sebe. Provázek je nutno držet na konci, všechny provázky musí být stále napnuté. V případě zborcení věže je možné pokračovat znovu od začátku dle časových možností na danou aktivitu. Účastníci stojí v kruhu a pomocí 12 provázků a „kladky“ staví na sebe různě křivě seříznuté dřevěné hranoly.

Po aktivitě následuje reflexe, zaměřená na téma rolí a odpovědnosti v týmu (viz metodická část).

2.4.2 Téma č. 2 Systematizace OV ve škole – 1 h

1. Ukotvení OV ve strategických dokumentech školy – 1 h

Forma a bližší popis realizace

Reflexe a sdílení ukotvení občanského vzdělávání ve strategických dokumentech školy.

Metody

Individuální brainstorming, skupinová diskuze, interaktivní výklad.

Pomůcky

Flip chart, fixy.

Podrobně rozpracovaný obsah

Lektor zadá evokační otázky:

- Kdo z vás má ve škole jasnou vizi školy? Jak zní?
- Kdo má ve strategickém plánu školy i občanské vzdělávání a jeho rozvoj?
- Kdo má ve strategickém plánu školy nějakou položku z modelu Kompetencí pro demokratickou kulturu?

Následuje shrnutí možností implementace OV do strategických dokumentů školy, pokud možnosti nevyplnou dostatečně už ze sdílení účastníků (viz metodická část).

2.4.3 Téma č. 3 Implementace OV ve škole – 1,5 h

1. Skupinové žonglování 0,75 h

Forma a bližší popis realizace

Účastníci si mezi sebou hází v určeném směru tři míčky, aniž by jim spadly.

Metody

Skupinová kooperační hra.

Pomůcky

Tři míčky (tenisové, žonglovací, florbaldové apod.)

Podrobně rozpracovaný obsah

Lektor se zeptá, jestli někdo umí žonglovat se třemi míčky najednou. Dále uvede, že nyní se naučíme se třemi míčky najednou žonglovat všichni společně. Cílem žonglování je, aby nám ani jeden míček nespadol na zem po co nejdelší dobu. Naštěstí na to nejsme sami a ve skupině si pomůžeme. Žonglování se třemi míčky je už docela složité, takže si ho nejdříve nacvičíme. Tím, že nás je na podporu tolik si ale aktivitu trochu ztížíme a během ostrého pokusu nebudeme mluvit (ani vydávat žádné zvuky).

Fáze 1. Trénink: Vytyčení trasy míčku a nácvik házení. Celá skupina stojí v kruhu a trénuje s jedním míčkem: určí si trasu míčku, která se nemění po celou dobu hry (míček tedy každý hází stále stejnému účastníkovi, trasa míčku se díky tomu nemění po celou dobu hry). Tj. lektor hodí míček komukoliv ze skupiny, dotyčný si vybere dalšího člena, kterému míček hodí, ten dalšího atd. takto se vyznačí trasa míčku, až poslední člen skupiny hodí míček zpět lektorovi.

Fáze 2. Ostrá verze. Lektor hodí míček a postupně přidá do hry ještě další dva míčky. Pokud míček spadne komukoliv na zem, tak se vrací všechny tři míčky lektorovi.

Po aktivitě následuje reflexe průběhu, zaměřená na obtížnost úkolu a pojmenování, jak to souvisí s naším tématem.

2. Akční plán 0,75 h

Forma a bližší popis realizace

Nastavení konkrétních kroků implementace OV ve škole a identifikace předpokladů, které je třeba naplnit.

Metody

Individuální brainstorming, skupinové sdílení.

Pomůcky

Papíry.

Podrobně rozpracovaný obsah

Lektor účastníky vyzve, aby si vytvořili vlastní akční plán. Nejprve aby si pojmenovali, co a jak by chtěli z vyslechnutých nápadů během celého semináře realizovat. Tuto vizi, ať si rozpracují v podobě

nejbližších kroků v horizontu půl roku. Konkrétně ať zde popíšu, co bude potřeba v jednotlivých oblastech udělat nejdříve a co později, co je potřeba předem ještě nastavit a vyřešit.

Jednotlivé postupné kroky ať si účastníci sestaví za sebe podle jednotlivých témat a přiřadí je do jednotlivých měsíců v horizontu příštího půl roku.

Následuje sdílení zajímavých nápadů a momentů, které si účastníci uvědomili.

2.4.4 Téma č. 4 Reflexe semináře – 0,5 h

1. Závěrečné uzavření a zhodnocení 0,5 h

Forma a bližší popis realizace

Reflexe nejdůležitějších poznatků z celého dne i celého semináře.

Metody

Individuální brainstorming, skupinové sdílení.

Pomůcky

Papíry A5.

Podrobně rozpracovaný obsah

Lektor účastníky vyzve, aby na závěr semináře provedli hodnocení celého jeho průběhu. Na rozdané papíry A5 si obkreslí svoji ruku a u každého prstu si zapíší heslovitě odpověď k jedné otázce.

Otázky k pěti prstům jsou rozděleny takto:

- 1) Palec: co bylo v pořádku, co se líbilo
- 2) Ukazováček: na co chci poukázat, co chci vypíchnout,
- 3) Prostředníček: co nebylo v pořádku, co se mi nelíbilo
- 4) Prsteníček: s čím jsem svázán, co je moje srdcovka
- 5) Malíček: maličkost, která mě zaujala, případně co zůstalo opomenuto

Po individuálním zpracování lektor účastníky vyzve ke sdílení všeho, co jsou ochotni sdílet.

3 Metodická část

3.1 Metodický blok č. 1 Dopolední program (1. den) úvod do tématu – 4 h

Cílem tohoto bloku je seznámení účastníků s tématem semináře, lektory, naladění na seminář, reflexe stavu občanského vzdělávání (dále jen OV) na školách jednotlivých účastníků a též reflexe a sdílení jejich vlastních postojů s ohledem na téma semináře.

3.1.1 Téma č. 1 Představení a naladění – 0,5 h

1. Představení - 0,25 h

Ještě před začátkem semináře je vhodné připravit prostor (židle do kruhu, příjemné prostředí) a na flip chart sepsat program semináře a vylepit barevné papíry na aktivitu názorová přímka. Pro účastníky připravit jmenovky a fixy.

V úvodu při představování je třeba navodit příjemnou a přátelskou atmosféru.

2. Místo vedle mě - 0,25 h

Během reflexe aktivity je vhodné přijmout všechny nápady účastníků a nabídnout teze, že demokracie ve škole je o společném prožitku, začínáme tedy prožitkem; zároveň o tom, že jsme komunita, parta – je jedno, kdo vedle koho sedí.

3.1.2 Téma č. 2 Demokracie ve škole – 1 h

1. Názorová přímka 1 h

Při pojmenování extrémů názorové přímky jako studený a horký pól se účastníci často zdráhají se k některému místu na škále přiřadit, protože nevědí, jak svůj postoj pojmut. Ubezpečte je, že nevádí, že jim to nedává racionálně tolik smysl, že se mohou rozhodovat pocitově a že rovněž nevádí, pokud lidé s podobnými názory v důsledku tohoto pocitového rozmístění budou na jiných místech na škále. Bereme do hry symbolický jazyk, který účastníkům umožní rozšířit vnímání a naladit se též na svoje pocity i na sebe navzájem.

Aktivita je vhodná na zmapování vnímání účastníků, naladění na téma, všechny názory na názorové přímce je tedy vhodné přijmout, není třeba s nimi v této chvíli nijak polemizovat ani v případě, že lektor či ostatní účastníci mají jiný názor. Pokud se rozproude mezi účastníky diskuze, je možné je navadit na další část programu, ve které budou mít příležitost o tématu spolu diskutovat.

Během sdílení odpovědí ze skupin je vhodné jejich poznatky soustředit na flip chart, aby byly pro účastníky přehledné.

3.1.3 Téma č. 3 Stav OV na školách – 2,5 h

1. Stav OV na jednotlivých školách – 2,5 h

Role lektora je zde především facilitační, aktivita slouží pro zmapování stavu OV na jednotlivých školách a sdílení poznatků mezi účastníky. Lektor výstupy nehodnotí, pouze odpovídá na případné dotazy účastníků ohledně tématu. Nechává co největší prostor pro vlastní reflexi stavu účastníkům.

3.2 Metodický blok č. 2 Odpolední program (1. den) kompetence pro demokratickou kulturu – 4 h

Cílem tohoto bloku je prostřednictvím prožitkové aktivity účastníky seznámit s možnostmi realizace občanského vzdělávání. Dále představení modelu kompetencí pro demokratickou kulturu a ponechání prostoru na zamyšlení nad konkrétní aplikací.

3.2.1 Téma č. 1 Demokratické rozhodování ve skupině – 1,75

1. Ratburger 1 h

Cílem aktivity je seznámit účastníky s výhodami a nevýhodami hlasování, úskalím jeho použití a vhodnými demokratickými formami rozhodování ve skupině.

Před aktivitou je třeba připravit projektor s obrázkem Ratburgeru (Příloha č. 1).

Celou aktivitu je vhodné vést s humorem, pro umocnění atmosféry, je možné navodit před promítnutím obrázku představu reálné situace, kdy v objektu si žádají rozhodnutí o preferovaných jídlech na večeři, kterou musíme co nejdříve odevzdat do kuchyně apod.

V situaci, kdy lektor rozhoduje společně s dobrovolníkem, je možné předkládat účastníkům argument, že každý z nich se přece mohl přihlásit jako dobrovolník, abychom se dostali blíže k podstatě důvodu, proč tento typ rozhodování nebyl demokratický.

Na závěr aktivitu zakončíme shrnutím a diskuzí:

Jak se tedy rozhodujeme ve skupině?

Často hlasováním (nejhorší varianta). Pokud už tuto variantu vybereme, vždy je třeba se zeptat, zda je vybraná možnost přijatelná pro všechny! Při hlasování je potřeba ošetřit názory menšiny, která byla přehlasována.

Způsoby rozhodování ve skupině (viz příloha č. 2):

→ Konsenzus (vyžaduje vyjádřit potřeby, které stojí za pozicemi)

→ Puntíkování (2-3 puntíky pro)

→ D21 (2 puntíky pro, 1 puntík proti)

→ Více-kolové hlasování (v prvním kole vybereme několik preferovaných variant, které postupují do dalšího kola, je vhodné předem rozhodnout, kolik variant bude postupovat)

→ Hlasování (nejhorší varianta) je třeba se vždy zeptat, zda je vybraná možnost jakž takž přijatelná pro všechny!

2. Co je občanské vzdělávání? 0,75 h

Před počátkem programu je vhodné nastudovat si více informací o zážitkové pedagogice, pedagogickém konstruktivismu, práci se skupinovou dynamikou, které jsou vhodnými nástroji občanského vzdělávání, aby lektor mohl fundovaně odpovídat na doplňující dotazy účastníků. Speciálně doporučujeme věnovat se tématu vedení reflexe, která je nedílnou součástí většiny procesů občanského vzdělávání.

Online dostupné metodické zdroje vhodné ke studiu najdete např. na

<http://gymnasion.org/>

ww.rvp.cz

<http://www.obcanskevzdelavani.cz/>

ale i v mnoha stejnojmenných tištěných knihách a publikacích.

Při vedení samotné reflexe předchozí aktivity je důležité používat metody zážitkové pedagogiky a pedagogického konstruktivismu – tj. klást účastníkům vhodné otázky a nechat je přicházet jejich prostřednictvím na správné odpovědi.

Používáme tedy otázky např.:

Proč jsme předchozí aktivitu dělali?

Jaký je rozdíl mezi aktivitou a občanským vzděláváním?

Co musí aktivita všechno splňovat, aby mohla být nástrojem občanského vzdělávání? apod. dle aktuálních odpovědí účastníků.

3.2.2 Téma č. 2 Kompetence pro demokratickou kulturu – 1,75 h

1. Kompetence pro demokratickou kulturu 1,75 h

Před zahájením programu je vhodné si nastudovat více informací o kompetencích pro demokratickou kulturu a jejich možných aplikací ve výuce, aby lektor mohl být účastníkům inspirací v dalším využití modelu a též ho dokázal představit v plné šíři.

Podrobnosti o modelu lze najít zde: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/publikace>

3.2.3 Téma č. 3 Reflexe dne – 0,5 h

1. Reflexe dne – 0,5 h

Na závěrečnou reflexi je třeba vytvořit příjemnou a klidnou atmosféru. Jejím cíle je umožnit účastníkům pojmenovat si nejdůležitější momenty a poznatky z celého dne. Účastníkům je možné pomoci ve vyjadřování i návodnými nedokončenými větami:

Nejvíce mě dnes překvapilo...

Nejvíce mě dnes překvapil/a...

Nejvíce jsem dnes sám/sama sebe překvapila...

Je vhodné, aby se lektor do reflexe kurzu též zapojil.

3.3 Metodický blok č. 3 Dopolední program (2. den) konkrétní nástroje občanského vzdělávání – 4 h

Cílem tohoto bloku je na příkladu konkrétní aplikace občanského vzdělávání ve škole účastníky seznámit s praktickými možnostmi rozvíjení kompetencí pro demokratickou kulturu.

3.3.1 Téma č. 1 Naladění účastníků – 0,5 h

1. Ohlédnutí za včerejším dnem 0,25 h

Cíle:

Zjistit, zda v někom ještě něco nezůstává nevyřešené z předešlého dne.

Společné naladění na téma i na sebe navzájem.

Cílem je zjistit, zda nemá někdo z účastníků nějaké nevyřešené téma ze včerejšího dne. Zda přišel některý z účastníků na nějakou novou myšlenku, něco ho napadlo k včerejšímu programu. V tomto duchu je možné účastníky povzbuzovat k obsáhlejšímu sdílení, případně podpořit diskuzi otázkami, které téma rozšíří i na ostatní:

Jak jste tuto situaci vnímali vy ostatní?

Má někdo podobný názor?

Souhlasíte s tím, co bylo řečeno?

Tím je také možné zmapovat porozumění tématům probíraným v předchozím dni a též jejich připomenutí, protože další program na ně bude navazovat.

Pokud se někdo z účastníků cítí méně příjemně z osobních důvodů, nesouvisejících se seminářem, případně nechce svoje důvody sdělovat, není vhodné, aby se lektor doptával na podrobnosti, jakkoliv může být na místě vyjádřit účast. Je však i v takovém případě užitečné o rozpoložení účastníků být informován a kalkulovat s ním v dalším programu.

2. Zveleb místnost 0,25 h

Pointa aktivity spočívá v tom, že všichni mají stejný úkol: „Zveleb místnost tak, abychom se tu společně cítili o něco lépe.“ (materiál viz příloha č. 4)

Reflexi je vhodné zaměřit nejdříve na proces samotný:

Jak účastníci postupovali?

Proč si vybrali právě tuto aktivitu/formu splnění úkolu?

Jak na ně působilo, že měli „tajný“, jedinečný úkol?

Co z toho pro ně vyplývá?

Dále je vhodné pokračovat reflexí na obecnější rovině:

Co na této aktivitě bylo za rysy OV?

Jak se dá využít jako OV aktivita?

Tímto způsobem účastníky naladíme na téma občanského vzdělávání a můžeme navázat další aktivitou.

3.3.2 Téma č. 2 Další koncepty OV – 0,75 h

1. Koncepty OV 0,75 h

Cílem této aktivity je seznámit účastníky semináře s legislativním ukotvením východisek pro občanské vzdělávání prostřednictvím následujících dokumentů:

- Ústava ČR - je vhodné zmínit v preambuli uvedené sousloví občanská společnost, které se jinak v ústavě ani listině nevyskytuje. (Metodická příloha č. 6)
- Listina základních práv a svobod - je prvním uceleným ústavním dokumentem, který zakotvil tradiční demokratická práva a svobody. V preambuli představuje hodnotová východiska, na nichž stojí Česká republika. Jedná se o zásadu respektu k přirozeným právům člověka, respektu k právům občana, uznání svrchovanosti zákona a návaznost na tradice humanismu, demokracie a samosprávy, čl. 2 uvádí, že stát je založen na demokratických hodnotách. (Metodická příloha č. 7)
- Beutelsbašský konsensus (1976, Německo, dohoda vzniklá na základě setkání předních pedagogů různých orientací a politického přesvědčení): požaduje dodržení principů vyváženosti, vyhýbání se jednostrannosti, podpoře samostatného myšlení a rozhodování v souladu s principy morálky a smyslu pro spravedlnost, konkrétně jsou jeho 3 principy:
 - *zákaz indoktrinace: vyučující nesmí - žádnými prostředky - manipulovat studujícím ve jménu svého vlastního přesvědčení a bránit tak studujícímu ve vytváření jeho vlastního úsudku. Právě po této linii totiž probíhá hranice mezi občanským vzděláváním a indoktrinací. Indoktrinace je ovšem neslučitelná s rolí vyučujícího v demokratické společnosti a představou o samostatně myslícím občanovi.*
 - *vyváženost: o tématu, vnímaném ve společnosti, politice či vědě jako kontroverzní, musí být také jako o kontroverzním vyučováno. Tato zásada je v těsné souvislosti s prvním jmenovaným principem, neboť pokud se nechají některá stanoviska padnout pod stůl, zamlčují se různé možnosti či nejsou brány v potaz alternativy, lze to považovat za první kroky k indoktrinaci.*
 - *podpora samostatného myšlení u studujících: občanské vzdělávání musí dostávat studující do situace, aby dokázali analyzovat politickou a společenskou situaci z vlastní pozice a byli schopni hledat prostředky a cesty, jak danou situaci ve svém zájmu a demokratickými prostředky usměrňovat.*

3.3.3 Téma č. 3 Konkrétní nástroje OV – 2,75 h

1. Video 1,5 h

Cílem je ukázat účastníkům jeden z konkrétních komplexních nástrojů občanského vzdělávání, který je možné na úrovni školy aplikovat. Pointa výsledné diskuze nad porovnáním toho, co se žáci v žákovském parlamentu učí, a kompetenčního modelu je, že ŽP je vynikající nástroj na trénink postojů a dovedností.

2. Základní parametry žákovského parlamentu 1,5 h

Cílem této aktivity je dát účastníkům možnost zamyslet se samostatně nad konkrétní aplikací OV na úrovni školy. Proto lektor shrnuje v závěrečné fázi nejčastější odpovědi a zároveň dává doporučení ideálního fungování, které vychází z mnohaletých zkušeností:

KDO: 2 za třídu, standard od 4. třídy, ale je to na rozhodnutí školy, při větším počtu dětí je vhodné rozdělit ŽP na I. a II. st.

KDY: v atraktivním čase, na 45 – 90 min, 1x týdně, je vhodné, aby bylo vyznačeno v rozvrhu,

KDE: ve vlastním prostoru, třídě, koutku, s vlastním vybavením

Následuje interaktivní výklad: Co je smyslem ŽP? a Jak toho dosáhnout? Pro větší komfort lektorů v celém tomto bloku doporučujeme před seminářem provést vlastní reflexi videa z předchozí části, studium metodických materiálů na <http://www.skolaprodemokracii.cz/metodicka-podpora/prirucky-a-plakaty.html> a ideálně i návštěvu fungujícího žákovského parlamentu, aby lektor dokázal odpovídat i na doplňující dotazy účastníků.

Co je smyslem ŽP?

- Rozvíjet kompetence žáků (dovednosti a postoje)
- Zvyšovat zájem žáků o “komunitu” a učit je ji ovlivňovat
- Podpořit je v realizaci jejich potřeb a řešení jejich problémů
- Zlepšit klima ve škole směrem k otevřenosti a partnerství

JAK toho dosáhnout?

Mapování školy (se spolužáky a ve třídách)

Realizace projektů (projektová metoda + reflexe ne/úspěchu)

Komunikace s dospělými (konzultace, spolupráce, pracovní schůzky)

Volby (realizace přednastaveného systému)

Trénink dovedností (na zasedáních parlamentu)

Podpora motivace žáků (formy a metody, témata)

3.4 Metodický blok č. 4 Odpolední program (2. den) reflexe a využití poznatků – 4 h

Cílem tohoto závěrečného bloku programu je především umožnit účastníkům reflexi nabytých poznatků a stanovit si plán jejich využití ve vlastní pedagogické praxi.

3.4.1 Téma č. 1 Stavba věže – 1 h

1. Stavba věže 1 h

Role lektora:

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Zadá instrukce (cíl a pravidla), upozorní, že pravidla si budou hlídat účastníci sami.

Namotivuje, aby měli chuť do úkolu jít (není to lehké, ne každá skupina to zvládla, ale máte šanci).

Monitoruje, zda dodržují pravidla, ale neupozorňuje na to v průběhu aktivity.

Monitoruje skupinovou dynamiku (všimá si, kdo se jak zapojuje, kdo má jakou roli – kdo organizuje, dává dobré nápady; plní, co se mu řekne; bojkotuje to, shazuje úkol, shazuje skupinu „nedokážeme to“)

Vhodné otázky do reflexe:

Jaká pro vás aktivita byla? (jedním slovem)

Jaké chování přispělo k tomu, že se vám to podařilo?

Co vás naopak od splnění úkolu oddalovalo?

(je třeba situaci ve skupině ošetřovat a nelynčovat ty, kteří splnění úkolu neprospívali, ale upozornit, že škarohlídství ničemu nepomáhá; je potřeba spolupracovat, nejde prosazovat jen sebe; je potřeba naslouchat dobrým nápadům)

Měli jste nějakou strategii? Případně proč ne?

Kdo z vás skupinu nejvíce řídil?

Kdo jste čím pomáhali, abyste byli úspěšnější?

Měli jste nějak rozdělené role?

Na základě odpovědí účastníků můžeme vytvořit společně závěry o rozdělení rolí a společné odpovědnosti za splnění úkolu, což dobře reflektuje principy OV. S účastníky též můžeme diskutovat, jak by tuto aktivitu a její reflexi zaměřili pro žáky, jak ji využít pro OV.

Teorie:

- 1) Role jakožto složky naší osobnosti jsou součástí naší identity – každá role má své opodstatnění
- 2) Vycházejte vždy z přirozených rolí ve skupině, které se projeví při skupinových problémových aktivitách
- 3) Stálé role (předseda, moderátor, nástěnkář...) – každý z ŽP nějakou má (ty méně výrazné osobnosti – členové podvýboru)
- 4) Proměnlivé funkce (moderátor, fotograf, časoměřič) – na každém zasedání je může zastávat někdo jiný podle projektu, který se řeší, je vhodné se více věnovat práci s rolemi

Aktivita též slouží jako příklad využití metody zážitkové pedagogiky, je tedy vhodné rozebrat i metodické pozadí. Zážitková pedagogika je jedna ze zásadních metod (prožitek – reflexe – klíčový proces pro předávání odpovědnosti dětem: role) při práci se ŽP.

Pro jiné zacílení aktivity bychom v reflexi samozřejmě využili jiné otázky, zde proto uvádíme výčet otázek pro inspiraci při vedení reflexe (je třeba si vybrat ty otázky, které povedou k vámi vytčenému cíli aktivity)

Otázky zaměřené na poznatky z průběhu aktivity:

- Okomentuj krátce aktivitu a zaměř se na otázky Co? Kdo? Kde? Kdy?
- Co vám v tom pomohlo? Jaké chování, jaká pravidla?
- Měli jste ve skupině nějaké role? Kdo co? (vůdce, brzdič, zdroj nápadů...)?
- Jak se vyvíjela spolupráce?
- Jakým konkrétním chováním se vaše spolupráce projevovavala?
- Co nového jste se dozvěděli?
- Co bylo těžké? Co bylo lehké?
- Dozvěděli jste se něco o někom, co vás překvapilo?
- Kdy jsem se v průběhu cítil nejlépe?
- Co bylo pro mě obtížné?
- Proč to bylo pro mě těžké?
- Vyjmenuj 5 pocitů, které jsi měl při aktivitě?
- Co bylo nejpozoruhodnější?
- Co považuješ během aktivity za nejrozhodnější?
- Jakou strategii jste volili?
- Co byste ocenili? A Koho?

3) Otázky zaměřené na přesah.

- Co mi tato aktivita přinesla?
- Můžete něco z toho, co jste se nyní naučili, využít i v jiných situacích?
- O čem jsem v této souvislosti dosud neuvažoval?
- Co mi došlo až nyní?
- Co jsem se dozvěděl nového?
- Co jsem si pro sebe odnesl?
- Co se ještě musím naučit?
- Co dalšího můžete udělat?
- A co dalšího?
- Které možnosti přinesou nejlepší výsledek?
- Která řešení vás nejvíce uspokojí?
- Jaké má toto chování dopady na ostatní?
- Jak často se to děje?
- Jaký to má účinek?
- Co jste se dozvěděli o sobě navzájem?
- Co nám brání postoupit vpřed? Něco změnit?
- Jaké jsou možnosti řešení?
- Co kdyby...(bylo více času, možností, peněz?)

3.4.2 Téma č. 2 Systematizace OV ve škole – 1 h

1. Ukotvení OV ve strategických dokumentech školy – 1 h

Cílem aktivity je umožnit účastníkům se zamyslet nad ukotvením OV ve strategických dokumentech školy. Je proto vhodné naprosto normalizovat a legitimizovat situaci, že účastníci zatím OV ve strategických dokumentech školy nemají nijak ukotveno. Naopak teď je vhodná příležitost se věnovat možnostem, jak tento stav změnit.

Poselství tohoto tématu je, že OV je optimální realizovat jako celoškolní přístup – kulturu celé školy. Pokud jsou realizovány jen jednotlivé nástroje či dokonce jen témata či techniky, škola efektivně nebude dosahovat změny demokratického klimatu.

Jak na to? Zásadní je podpora vedení, které ví, jak demokratickou kulturu ve škole posilovat a zároveň mít jednoho člověka, který se tomu na odborné úrovni bude věnovat (nemůžeme primárně očekávat od vedení, že to bude jeho hlavní priorita, i když pokud je to tak, je to samozřejmě plus) – průvodce demokratickou kulturou ve škole (může to být i externista, pokud škola nemá svého vlastního zaměstnance, který by měl potřebné kompetence, případně je možné vybrat zaměstnance, který má motivaci a potřebné kompetence u něj dále rozvíjet pomocí odborných seminářů a školení).

3.4.3 Téma č. 3 Implementace OV ve škole – 1,5 h

1. Skupinové žonglování 0,75 h

Při vytyčování trasy (v první fázi) doporučujeme nastavit pravidlo, že kdo měl míček, zvedne ruku, sedne si do dřepu nebo jiným způsobem naznačí, že již je součástí trasy a je tedy zřejmé, koho je možné ještě využít pro dokončení. Je též vhodné nastavit pravidlo, že míček musíme hodit alespoň ob jednoho účastníka.

Je též vhodné připomínat účastníkům, že je to hra zaměřená na přesnost, citlivost a vzájemné napojení, spíše než na rychlost. Míček může kdokoliv mít v ruce tak dlouho, než uzná za vhodné, že je bezpečné ho odhodit (především důležité pro ostrou fázi hry).

Pro zvýšení koncentrace je možné míčky vyměnit za jiné předměty, které jsou více náchylné k rozbití a zničení (jablko, sklenička apod.)

Role lektora: Povzbuzuje skupinu, zklidňuje situaci při frustraci účastníků, motivuje ke zlepšení výkonu (skupina se snaží nechat všechny tři míčky ideálně projet alespoň jednou celou trasu).

Vhodné otázky pro reflexi:

Jaké to pro vás bylo?

Co bylo na skupinovém žonglování nejtěžší?

Co se vám/nám jako skupině dařilo?

Co nám pomáhalo, aby nám míček nespadol? (Jakmile účastníci znají postup, klíčové informace a vědí, jak na to, míček jim nepadá.)

Proč myslíte, že jsme tuhle aktivitu dělali? (žádná odpověď není špatně, ale pokud účastníci poslední důvod nepojmenují sami, lektor přidá informaci, že hlavně kvůli následující aktivitě (je to taková evokace na následující práci): plánování – když vím, jak jdou věci po sobě a co je na konci, tak se mi to dělá lépe a jde mi to snáze...)

2. h Akční plán 0,75 h

Je vhodné podpořit co největší sdílení účastníků, které může vést k inspiraci ohledně konkrétních kroků implementace. Je vhodné účastníky též upozornit, aby věnovali pozornost implementaci na více úrovních, speciálně na úrovni vedení školy, ostatních pedagogů, žáků, formálních podmínek a vlastních možností. Opomenout kteroukoliv z těchto rovin se ukazuje dlouhodobě jako zásadní faktor.

3.4.4 Téma č. 4 Reflexe semináře – 0,5 h

1. Závěrečné uzavření a zhodnocení 0,5 h

Je vhodné vytvořit příjemnou atmosféru umožňující sdílení a účastníky ve sdílení podporovat. Poznatky jednoho účastníka mohou pomoci k uvědomění a propojení poznatků dalších účastníků a vzniká tak synergický efekt, který přispívá k možnosti většího využití poznatků ze semináře.

4 Příloha č. 1 – Soubor materiálů pro realizaci programu

Seznam příloh pro realizaci programu:

Příloha č. 1 snímek ratburgru_II. blok_odpolední program_1_den

Příloha č. 2 metody rozhodování_II. blok_odpolední program_1_den

Příloha č. 3 Kompetence pro demokratickou kulturu_II. blok_odpolední program_1_den

Příloha č. 4 zveleb místnost_III_blok_dopolední program_2_den

Příloha č. 5 video Čápata_III_blok_dopolední program_2_den

Příloha č. 6 Ústava ČR_III_blok_dopolední program_2_den

Příloha č. 7 Listina základních práv a svobod_III_blok_dopolední program_2_den

Všechny přílohy jsou dostupné ke stažení na tomto odkaze:

<https://uloz.to/file/fOZRQF4agfu8/prilohy-programu-kompetence-pro-demokratickou-kulturu-zip>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Co bude dnes k večeři?

Krysburger?

**Chlupatý
sendvič?**

**Koktejl se
šváby?**

ROZHODOVÁNÍ VE SKUPINĚ

1) ÚSTNÍ DOHODA

- **KDY:** V případě, že ve skupině panuje většinová shoda a nejedná se o problematické či ožehavé téma.
- **VÝHODA:** Slouží jako rychlý nástroj pro ověření většinové očekávané shody mezi členy skupiny.
- **PRINCIP:** Moderátor setkání shrne informace o variantě a zeptá se ostatních, zda souhlasí s navrhovaným řešením/ navrhovanou variantou/volbou.

2) HLASOVÁNÍ

- **KDY:** Užitečné v situacích, kdy je potřeba vybrat ze dvou či více víceméně stejných variant a nejedná se o nic složitého či zásadního.
- **VÝHODA:** Slouží jako rychlý nástroj pro volbu jedné varianty či pro vyjádření přání členů skupiny.
- **PRINCIP:** Účastníci zvednutím ruky vyjadřují svůj postoj k nabídnutým variantám.

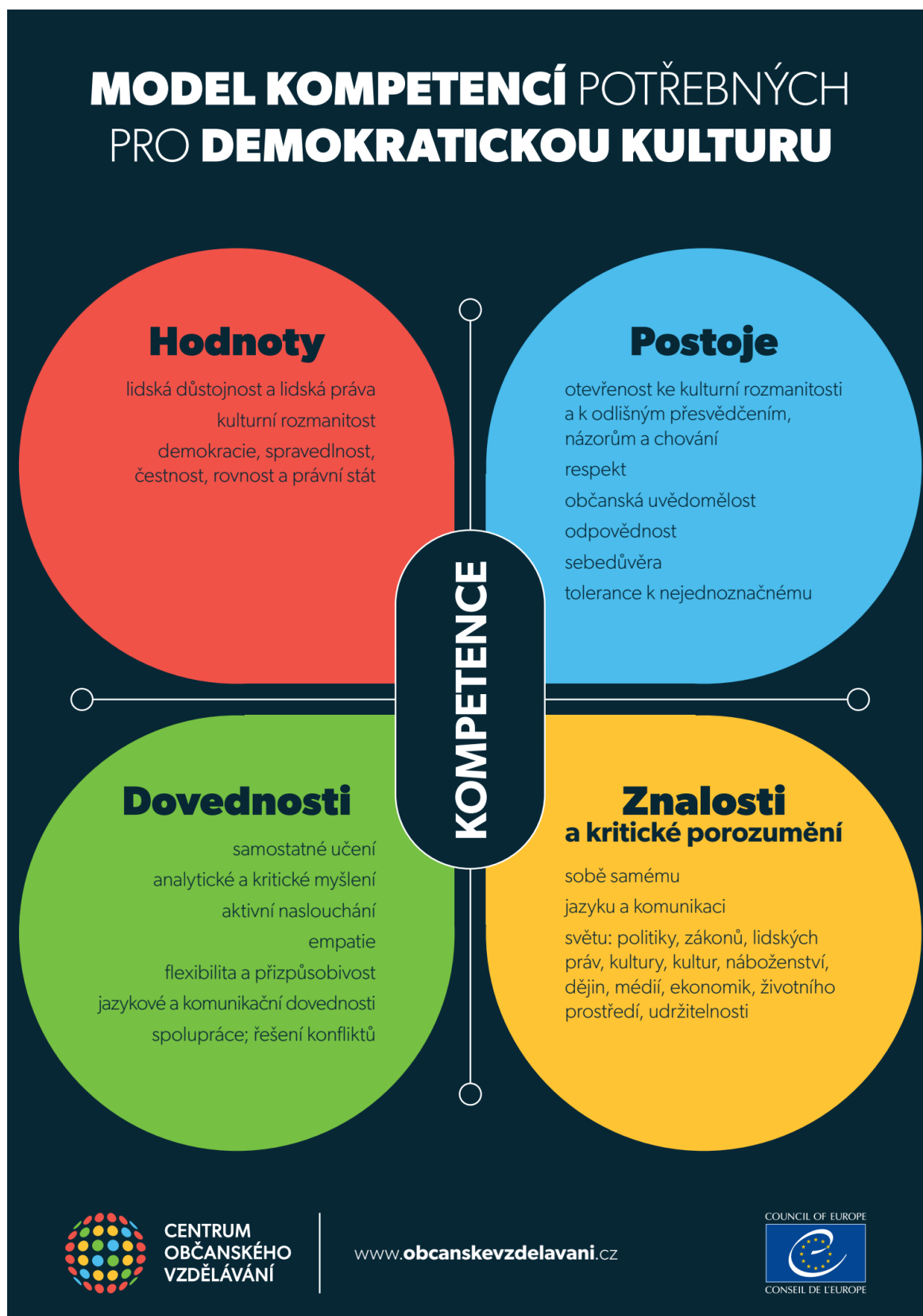
3) VÍCE KOLOVÉ HLASOVÁNÍ

- **KDY:** Pomáhá skupině se rozhodnout v situacích, kdy vybíráme z více než tří variant.
- **VÝHODA:** Slouží jako nástroj výběru z více variant tak, aby většina skupiny byla s rozhodnutím spokojena.
- **PRINCIP:** Je účinnější, když se před ním skupina ujistí, že všem variantám rozumí stejně (zajištění stejné informační roviny o všech nabízejících se možnostech). Účastníci dávají více hlasů (puntíkováním/čárkováním...) různým variantám, ze kterých se po součtu vyberou pouze takové, které dostali nejvíce hlasů, a hlasuje se už jen mezi nimi. Možno nakonec zúžit až na hlasování mezi posledními dvěma variantami.

4) DEMOKRACIE 2.1

- **KDY:** Výběr v situacích, kdy vybíráme z více než tří variant a jedná se o důležité či zásadní rozhodnutí.
- **VÝHODA:** Nejpresnější vyjádření přání účastníků a maximalizace spokojenosti každého člena skupiny.
- **PRINCIP:** Vybíráme-li jednu možnost, má každý 2 kladné hlasy, 1 záporný (D2.1). Samozřejmě je nutné znát informace o nabízených variantách.

Zveleb naši místnost tak, abychom se tu cítili o poznání příjemněji.	Zveleb naši místnost tak, abychom se tu cítili o poznání příjemněji.	Zveleb naši místnost tak, abychom se tu cítili o poznání příjemněji.
Zveleb naši místnost tak, abychom se tu cítili o poznání příjemněji.	Zveleb naši místnost tak, abychom se tu cítili o poznání příjemněji.	Zveleb naši místnost tak, abychom se tu cítili o poznání příjemněji.
Zveleb naši místnost tak, abychom se tu cítili o poznání příjemněji.	Zveleb naši místnost tak, abychom se tu cítili o poznání příjemněji.	Zveleb naši místnost tak, abychom se tu cítili o poznání příjemněji.
Zveleb naši místnost tak, abychom se tu cítili o poznání příjemněji.	Zveleb naši místnost tak, abychom se tu cítili o poznání příjemněji.	Zveleb naši místnost tak, abychom se tu cítili o poznání příjemněji.
Zveleb naši místnost tak, abychom se tu cítili o poznání příjemněji.	Zveleb naši místnost tak, abychom se tu cítili o poznání příjemněji.	Zveleb naši místnost tak, abychom se tu cítili o poznání příjemněji.
Zveleb naši místnost tak, abychom se tu cítili o poznání příjemněji.	Zveleb naši místnost tak, abychom se tu cítili o poznání příjemněji.	Zveleb naši místnost tak, abychom se tu cítili o poznání příjemněji.
Zveleb naši místnost tak, abychom se tu cítili o poznání příjemněji.	Zveleb naši místnost tak, abychom se tu cítili o poznání příjemněji.	Zveleb naši místnost tak, abychom se tu cítili o poznání příjemněji.
Zveleb naši místnost tak, abychom se tu cítili o poznání příjemněji.	Zveleb naši místnost tak, abychom se tu cítili o poznání příjemněji.	Zveleb naši místnost tak, abychom se tu cítili o poznání příjemněji.
Zveleb naši místnost tak, abychom se tu cítili o poznání příjemněji.	Zveleb naši místnost tak, abychom se tu cítili o poznání příjemněji.	Zveleb naši místnost tak, abychom se tu cítili o poznání příjemněji.

Příloha č. 5 video Čápata_III_blok_dopolední program_2_den

Video je dostupné veřejně na tomto odkazu: <https://www.youtube.com/watch?v=hExCb-6O3vQ>

Příloha č. 6 Ústava ČR_III_blok_dopolední program_2_den

Dokument je dostupný veřejně např. na tomto odkazu:

https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/ustavni_soud_www/Pravni_uprava/ustava.pdf

Příloha č. 7 Listina základních práv a svobod_III_blok_dopolední program_2_den

Dokument je dostupný veřejně např. na tomto odkazu:

<https://www.mkcr.cz/listina-zakladnich-prav-a-svobod-395.html>

5 Příloha č. 2 – Soubor metodických materiálů

Metodické podklady jsou podrobně popsány v příslušné metodické části.

Metodická příloha k programu Ratburger viz Soubor materiálů k realizaci.

Příloha č. 2 metody rozhodování_II. blok_odpolední program_1_den

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

6 Příloha č. 3 – Závěrečná zpráva o ověření programu v praxi

Výzva Budování kapacit pro rozvoj škol II
Povinně volitelná aktivita č. 3, 4, 6 a 7

Zpráva o ověření programu v praxi závěrečná

I.

Příjemce	CEDU – Centrum pro demokratické učení, o.p.s.
Registrační číslo projektu	CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008093
Název projektu	Demokracie zážitkem
Název vytvořeného programu	Vzdělávací program Kompetence pro demokratickou kulturu pro pedagogy
Pořadové číslo zprávy o realizaci	3.

II.

Místo ověření programu	Datum ověření programu	Cílová skupina, s níž byl program ověřen ¹
Jablonné nad Orlicí	4. – 6. 4. 2019	10 učitelů ZŠ

III.

1. Stručný popis procesu ověření programu
<p>a) <i>Jak probíhalo ověření programu (organizace, počet účastníků, počet realizátorů atd.)?</i></p> <p>Příprava ověření vzdělávacího programu probíhala od září 2018. Manažer klíčové aktivity s koordinátorkou škol začali připravovat program, zjišťovat potřeby učitelů, nastavovat evaluaci ověřování s evaluátorem a konzultovat program s odbornými garanty tak, aby co nejvíce reagoval na identifikované potřeby pedagogů v oblasti kompetencí pro demokratickou kulturu.</p> <p>S navrženým programem vzdělávacího kursu „Kompetence pro demokratickou kulturu pro pedagogy“ byli následně seznámeni dva lektori, kteří ho na semináři v Jablonném nad Orlicí vedli. Na metodickou správnost ověřování na místě dohlížel manažer aktivity, který program sledoval. Současně program s pedagogy z organizačního a logistického hlediska zajišťovala koordinátorka škol. Ověřování se tedy na místě zúčastnili 4 realizátoři.</p>

¹ Uveďte stručně charakteristiku a velikost skupiny (např. 25 žáků 7. ročníku ZŠ apod.) a název organizace.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

1

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

37

Ověřování samotného se zúčastnilo 10 učitelů ZŠ a jeden pracovník Centra občanského vzdělávání při FHS UK.

b) Jaký byl zájem cílové skupiny?

Na setkání bylo celkem 32 pedagogů, kteří si vybírali mezi 3 dvoudenními workshopy – 10 z nich šlo se zájmem a dle svého výběru na tento program.

c) Jaká byla reakce cílové skupiny?

Pro pedagogy byly atraktivní všechny praktické části programu. Ředitele zajímala obzvláště konceptní a implementační část – jak zapracovat model KDK do chodu školy. Celkově však lze říci, že program přítomné účastníky zaujal a má tak potenciál i pro další pedagogy z dalších škol.

2. Výsledky ověření

a) Výčet hlavních zjištění/problémů z ověření programu:

- Program ve své implementační části zajímá více vedoucí pracovníky než řadové učitele
- Pedagogům pomáhají pro pochopení abstraktního konceptu a jeho aplikace konkrétní příklady a zážitkové aktivity (vlastní prožitky)
- Školy obecně dle reakcí přítomných pedagogů nemají problém s tematickým zaměřením (rozvoj kompetencí pro demokratickou kulturu je jim blízký), ale je pro ně obtížné pracovat koncepčně a na úrovni celé školy strategicky.

b) Návrhy řešení zjištěných problémů:

- Program zacílit a v budoucnu i nabízet převážně vedoucím pracovníkům.
- Začlenit co nejvíce aktivit a metod ze zážitkové pedagogiky, spojených s reflexí zážitku.
- Částečně se vyřeší úpravou CS (ředitelé mají větší možnosti pracovat na strategické úrovni celé školy), částečně je třeba v trendu vytrvat a doufat, že i takovýto seminář konceptnímu přemýšlení pomůže.

c) Byl vytvořený program upraven?

Vytvořený program kursu byl detailně reflektován s účastníky a dále konzultován s realizátory, evaluátorem a v celém realizačním týmu. Všechny podněty byly zohledněny a jsou zapracovávány do programu tak, aby reagoval na skutečné potřeby pedagogů v oblasti kompetencí pro demokratickou kulturu. Obzvláště dle výše zmíněných připomínek.

d) Jak a v kterých částech byl program na základě ověření upraven?

Konkrétně jsme teoretické bloky v odpolední části 1. i 2. dne. Po obědě jsme zařadili více zážitkové aktivity tak, aby se udržela dynamika skupiny (Ratburger, Skupinové žonglování, Stavba věže) a zároveň jako podklad pro názornou ukázkou metody zážitkové pedagogiky. Stejně tak byl v průběhu programu věnován větší prostor pro aktivizační evokační aktivity (Zveleb místnost, Skupinové žonglování, Názorová přímka) a jejich reflexi, která je zásadním principem pro práci s kompetencemi pro demokratickou kulturu.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

2

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

38

3. Hodnocení účastníků a realizátorů ověření²

a) *Jak účastníci z cílové skupiny hodnotili ověřovaný program?*

Účastníci seminář hodnotili jako velmi zdařilý. Oceňovali především výkon lektorů, je tedy vhodné pro lektorování programu využívat především zkušené lektory, fundované v dané problematice, aby mohli sdílet s účastníky svoje bohaté zkušenosti s tématem. V některých momentech popisovali únavu (obzvláště v odpoledních více teoretických blocích).

b) *Co bylo v programu hodnoceno v rámci ověřovací skupiny nejlépe?*

Skutečnost, že si mohli díky analýze vlastního stavu ve škole a získání nových znalostí uvědomit, jak důležitý je koncepční přístup obzvláště při aplikaci čehokoliv, co se týká klimatu školy. Tedy spíše celkové AHA momenty související s reflexí jejich školního prostředí, než konkrétní aktivita. Z těch pak zaujala aktivita „Ratburger“, která je simulací o rozhodování ve skupině a byla realizována prožitkovou formou.

c) *Jak byl hodnocen věcný obsah programu?*

Rozhodně účastníci neměli pocit, že program a jeho vedení nebyli dostatečně odborné – spíše naopak se někdy ukazovalo, že to je poměrně vysokoprahová záležitost. Účastníci vyjádřili přání mít v programu méně teorie a více praxe včetně představení dalších konkrétních nástrojů občanského vzdělávání, které úspěšně rozvíjejí kompetence pro demokratickou kulturu.

d) *Jak bylo hodnoceno organizační a materiální zabezpečení programu?*

Nebylo zmíněno jako nedostatek, ale to bylo také tím, že se mu zpětná vazba věnovala jen okrajově (jedna otázka: Co byste změnili na organizačním a materiálním zabezpečení programu?). Všichni uvedli, že „nic“.)

e) *Jak byl hodnocen výkon realizátorů programu?*

Účastníci vysoce hodnotili výkon lektorů a způsob jejich vedení skupiny (partnerský, s respektem + vyhovění potřebám účastníků). Cenili si i erudovanost lektorů a zapojení koordinátorky škol, která představovala další nástroje občanského vzdělávání, které rozvíjejí kompetence pro demokratickou kulturu.

f) *Jaké měli účastníci výhrady/připomínky?*

Opravdu jen již výše zmíněná únava při více teoretických blocích odpoledne.

g) *Opakovala se některá výhrada/připomínka ze strany účastníků častěji? Jaká?*

Neopakovala.

h) *Budou případné připomínky účastníků zapracovány do další verze programu? Pokud ne, proč?*

Všechny připomínky pečlivě shromažďujeme a následně zapracováváme do programu.

i) *Jak byl program hodnocen ze strany realizátorů programu?*

Realizátoři byli s ověřováním programu spokojeni. Po organizační stránce vše proběhlo k absolutní spokojenosti, materiálně se nám rovněž podařilo vše pokrýt ještě před kursem. Z programového

² Vychází z evaluačních dotazníků žáků, učitelů, realizátorů programů – pracovníků neformálního vzdělávání či záznamů z rozhovorů s dětmi, které příjemce uchovává pro kontroly na místě.

hlediska jsme ověřování vnímali jako pilotáž první verze programu a potenciálně slabší místa jsme díky ověřování identifikovali a do finální verze programu jsme je upravili.

j) *Navrhují realizátoři úpravy programu, popř. jaké?*

Úpravy programu jsme na základě zpětné vazby účastníků a přímých realizátorů ověřování popsali výše, v bodu 2 – výsledky ověření.

k) *Byly tyto návrhy realizátorů zapracovány do další verze programu? Pokud ne, proč?*

Návrhy byly do další verze programu zapracovány.

l) *Konkrétní výčet úprav, které byly na základě ověření programu zapracovány do další/finální verze programu:*

1. Den:

- Dopoledne byla zkrácena analýza stavu ve škole (vynechána SWOT analýza, ponecháno jen 6 otázek ve skupinách po 3 lidech)
- Dopoledne v důsledku toho zkráceno i představení výstupů ze skupinové práce na poloviční čas
- Tím byl vytvořen prostor na jednu evokační a prožitkovou aktivitu dopoledne (Názorová přímka)
- Odpoledne bylo dáno více prostoru aktivitě „Krysburger“ (reflexi + vyhodnocení občanskovzdělávacích přesahů)
- Odpoledne byl zkrácen teoretický blok o představení kompetenčního modelu

2. Den:

- Dopoledne bylo začleněno představení konkrétních nástrojů občanského vzdělávání (je třeba ukázat praktickou ukázkou fungování ve školách – video Čápata)
- Odpoledne byla zařazena čistě prožitková aktivita (jako nezbytná ukáзка praxe zážitkové pedagogiky a práce s reflexí a také jako vhodný prostředek k reflexi rolí ve skupině)

	Jméno, příjmení, titul	Datum a místo	Podpis
Zpracoval/a	Helena Brožková	20. 12. 2019, Praha	

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

4

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

40

7 Příloha č. 4 - Odborné a didaktické posudky programu

Odborné a didaktické posudky přikládáme v samostatné příloze, neboť pro zveřejnění nemusí být tato příloha připojena.

8 Příloha č. 5 - Doklad o provedení nabídky ke zveřejnění programu

Elektronickou kopii nabídky ke zveřejnění programu na portálu www.rvp.cz přikládáme zvlášť, neboť pro zveřejnění nemusí být tato příloha připojena

9 Nepovinné přílohy

Další nepovinné přílohy nepřikládáme.

